

ACCOUNTANTSVERSLAG 2025

Gemeente Midden-Drenthe

MIDDEN-DRENTHE

Aan:

de raad van gemeente Midden-
Drenthe
T.a.v. mevrouw C. Bodewes, griffier
Postbus 24
9410 AA BEILEN

Groningen, 18 juni 2026

Kenmerk:
EK/RvH/SM/AMT/FBe/13420/017

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de jaarrekening 2025 van gemeente Midden-Drenthe gecontroleerd. Zoals afgesproken in onze opdrachtbevestiging d.d. 11 juli 2025, ontvangt u hierbij ons accountantsverslag 2025. Voor een deel van u is dit het eerste accountantsverslag dat u als raadslid van gemeente Midden-Drenthe ontvangt na uw installatie. In dit verslag hebben we de belangrijkste bevindingen en conclusies naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole opgenomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2025 van gemeente Midden-Drenthe.

Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij afgestemd met de ambtelijke organisatie en verantwoordelijke wethouder. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Ondanks wederom een aantal personele wijzigingen binnen het team Financiën is het proces rondom de jaarrekening in goede samenwerking doorlopen, zij het met extra inspanning. Bij deze willen wij alle betrokken medewerkers van de gemeente Midden-Drenthe bedanken voor de constructieve en plezierige samenwerking tijdens de controle.

Wij vertrouwen er op u met dit verslag van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Hoogachtend,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g. E.R. Kuik - van Wijk RA MSc
Partner en extern accountant gemeente Midden-Drenthe

Inhoudsopgave

01

Dashboard
accountantscontrole

02

Onze controle

03

Resultaat & financiële
positie

04

Uitkomsten
jaarrekeningcontrole

05

Bijlagen

1. Dashboard accountantscontrole

1.1 Dashboard accountantscontrole

STREKKING CONTROLEVERKLARING

Wij verstrekken een goedkeurende controleverklaring

- ▶ Het jaarverslag, inclusief de opgenomen informatie in de paragraaf bedrijfsvoering, is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële onjuistheden.
- ▶ De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd.
- ▶ De WNT-verantwoording van de gemeente Midden-Drenthe voldoet aan de vereisten.
- ▶ Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage vastgesteld.
- ▶ De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 2.450.000.

AANDACHTSPUNTEN 2026

Wij zien voor gemeente Midden-Drenthe de volgende aandachtspunten voor 2026

- ▶ De financiële meerjarenuitvoeringsplannen van enkele grote onderhoudsvoorzieningen dienen, in lijn met de BBV-vereisten, opgesteld te worden.
- ▶ Het updaten van de gemeentelijke beleidsstukken. Per heden is het jaarlijkse controleprotocol geüpdatet, tegelijkertijd is nog sprake van een sterk verouderde Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing.
- ▶ Aandacht voor het kritisch evalueren van de werkwijze bij het verstrekken van incidentele subsidies en begrotingssubsidies. Gemeente Midden-Drenthe heeft dit actiepoint opgepakt voor 2026.

RESULTAAT 2025

Gemeente Midden-Drenthe heeft in 2025 een positief resultaat behaald van € 4,8 miljoen. Het voorspellend vermogen is voor verbetering vatbaar

- ▶ Het resultaat over 2025 is € 4,8 miljoen. Procentueel wijkt het resultaat 2025 3,8% af van de totale begrote lasten.
- ▶ Op meerdere programma's is sprake is van aanzienlijke afwijkingen tussen begrote baten en lasten en de daadwerkelijke baten en lasten.

(x €1.000)	2025	BEGROTING NA WIJZIGINGEN
Saldo van baten en lasten	-/- 2.025	18.726
Mutatie reserves	-/- 2.726	-/- 18.726
RESULTAAT	-/- 4.751	0

SAMENWERKING

We hebben een plezierige en constructieve samenwerking met de organisatie ervaren

- ▶ De jaarrekeningcontrole 2025 heeft in een plezierige en constructieve samenwerking plaatsgevonden.
- ▶ Over het algemeen was de oplevering tijdig en van voldoende kwaliteit, echter op enkele onderdelen was sprake van vertraging in de oplevering en/of was de kwaliteit van de oplevering onder verwachting. Daar was met name sprake van bij de teksten in de jaarstukken, de rechtmatigheidsverantwoording en de SiSa-bijlage.
- ▶ Personele wisselingen binnen het team financiën zorgen voor uitdagingen op zowel de doorlooptijd als de kwaliteit van het proces. Gedurende de jaarrekeningcontrole is dit proactief opgepakt.

BELANGRIJKE BEVINDINGEN

- ▶ Het totaal aan fouten en onzekerheden bedraagt € 1,4 miljoen, vooral door onzekerheden in Wmo en Jeugdzorg (€ 0,9 miljoen) en een te laag verantwoorde APPA-voorziening (€ 0,5 miljoen). De organisatie werkt actief aan het verbeteren van de beheersing hiervan.
- ▶ Daarnaast is € 15,6 miljoen aan initiële controleverschillen vastgesteld, met name door onterechte voorzieningen. Na correctie resteert een positief effect van € 1,2 miljoen op het resultaat.
- ▶ Er is € 4,7 miljoen aan onrechtmatigheden vastgesteld, boven de verantwoordingsgrens van € 2,5 miljoen. Dit komt grotendeels door fouten in Europese aanbestedingen (€ 3,2 miljoen), waarvoor een benadrukkingsparagraaf wordt opgenomen. Een positieve ontwikkeling is dat het bedrag aan onrechtmatigheden met € 2,0 miljoen gedaald is ten opzichte van voorgaand jaar.

UW FINANCIËLE POSITIE

Uw financiële positie krijgt in onze landelijke benchmarkrapportage een 9 als score, maar de toekomst kent onzekerheden

- ▶ Door onvoldoende compensatie vanuit het Rijk neemt het eigen vermogen van gemeente Midden-Drenthe zonder maatregelen ultimo 2029 met circa € 8,7 miljoen af. De gemeente werkt aan besparingsvoorstellen, realisatie hiervan is belangrijk voor de toekomstige financiële positie.
- ▶ De ratio's op dit moment zijn goed. Het weerstandsvermogen bedraagt 2,98 (2024: 2,22) en de solvabiliteit 36,1%, dit zijn gezonde getallen volgens het GTK 2020. Hiermee is gemeente Midden-Drenthe in staat om haar verplichtingen op lange termijn te voldoen.

2. Onze controle

2.1 Onze opdracht en controle

2.2 Strekking controleverklaring

2.1 Onze opdracht en controle (1)

*Wij hebben de materialiteit voor de jaarrekening bepaald op € 2.450.000.
De rapporteringstolerantie bedraagt € 145.000.*

Doel en object van de controle

Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van gemeente Midden-Drenthe, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld in overeenstemming met het BBV.

De reikwijdte van onze controle nader toegelicht

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 11 juli 2025. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging.

Strekking van de controleverklaring is goedkeurend

Aangezien de jaarrekening 2025 van gemeente Midden-Drenthe aan de daaraan te stellen eisen voldoet, verstrekken wij een goedkeurende controleverklaring.

Materialiteit en rapporteringstolerantie

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door de raad vastgestelde toleranties gehanteerd.

Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 2.450.000. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Op basis van eerdere afspraken zijn wij met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 145.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid van de informatie in de WNT-verantwoording en de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage van de jaarrekening. Voor de WNT en SiSa gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT- en SiSa-toleranties eveneens op correcte wijze toe.

Het jaarverslag en de jaarrekening van gemeente Midden-Drenthe zijn verenigbaar

De jaarstukken 2025 van gemeente Midden-Drenthe bestaan uit:

- ▶ het jaarverslag 2025 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen);
- ▶ de jaarrekening 2025 (rechtmatigheidsverantwoording, balans met toelichtingen, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting inclusief SiSa-bijlage en taakvelden).

In het onderdeel ‘programmaverantwoording’ van het jaarverslag is informatie opgenomen over ‘wat hebben we bereikt’, ‘wat hebben we daarvoor gedaan’ en ‘wat heeft het gekost?’ De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

2.1 Onze opdracht en controle (2)

Wij hebben voor de volgende risico's in onze controle verhoogde aandacht gehad

De materiële schattingen die onderhevig zijn aan de jaarrekening hebben we gecontroleerd en daartoe hebben we geen bijzonderheden aangetroffen

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2025. In 2025 zijn er geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van uw gemeente. Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van uw gemeente en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college en het management dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Wij hebben het door het college en het management toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Onze controleaanpak is gebaseerd op een risicogerichte benadering

Onze controleaanpak is gebaseerd op een systeemgerichte en risicogerichte benadering, waarbij gesteund wordt op de opzet, het bestaan en de werking van de aanwezige administratieve organisatie en de daarin opgenomen beheersingssystemen. Deze aanpak gaat uit van een risicoanalyse op transactiestromen, zoals verkoopactiviteiten en personeelszaken. In de risicoanalyse hebben wij beoordeeld in hoeverre de onderkende risico's van invloed kunnen zijn op de jaarrekening.

Wij hebben voor de volgende risico's in onze controle verhoogde aandacht gehad:

- ▶ Het risico van management override of internal controls; dit is het ook op grond van de controlestandaarden te onderkennen risico dat het management buiten de getroffen interne beheersingsmaatregelen om invloed zou kunnen of willen uitoefenen op de in de jaarrekening gepresenteerde uitkomsten.

Wij zijn onafhankelijk van gemeente Midden-Drenthe

Op basis van Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de 'Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten' (ViO), is vereist dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controlecliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden. Onze overige dienstverlening heeft betrekking op ondersteuning bij digitale bestuurskracht, de advisering bij de bezuinigingsopgave voor de meerjarenbegroting. Deze zijn reeds afgerond. De Wpg-audit en de Verpact-controle zullen dit jaar lopen.

Wij hebben de automatiseringsorganisatie van gemeente Midden-Drenthe uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld

De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW, melding te maken van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Tijdens de interim-controle hebben wij ook relevante processen met betrekking tot de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze managementletter 2025. Wij hebben de automatiseringsorganisatie van de organisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld.

2.2 Strekking controleverklaring (1)

Wij verstrekken een goedkeurende controleverklaring. Het jaarverslag, inclusief de opgenomen informatie in de paragraaf bedrijfsvoering, is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële onjuistheden.

Strekking van de controleverklaring is goedkeurend

Wij verstrekken een goedkeurende controleverklaring. Dit betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2025 als van de activa en passiva per 31 december 2025 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording geeft een getrouw beeld en de met de raad gemaakte afspraken hierover zijn nageleefd (zie ook verdere uitwerking in paragraaf 4.4). Wij hebben onderstaande verschillen geconstateerd die niet zijn verwerkt in de jaarrekening. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 145.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

ONGECORRIGEERDE CONTROLEVERSCHILLEN 2025				
#	Omschrijving	Post/toelichting	Fouten en onzekerheden (in €)	Verwijzing
1	Onzekerheid WMO ZIN	Sociaal Domein	482.000	\$4.2
2	Onzekerheid Jeugdzorg ZIN en PGB	Sociaal Domein	456.000	\$4.2
3	Voorziening voor pensioenaanspraken van politieke ambtsdragers te laag verantwoord	Voorzieningen	466.000	\$4.7
	TOTAAL		1.404.000	
Materialiteit (2% voor fouten en onzekerheden)			2.450.000	
Rapporteringstolerantie			145.000	

Wij hebben, voor zover mogelijk, het college verzocht om deze controleverschillen te corrigeren. Het college heeft gemotiveerd aangegeven waarom zij deze verschillen niet heeft verwerkt en dat zij van oordeel is dat deze posten zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel. Deze verschillen en de analyse van de impact zijn bevestigd in de bevestiging van het college bij de jaarrekening.

De omvang van de initiële controleverschillen geconstateerd tijdens onze controle bedraagt € 15,6 miljoen. De verschillen hebben een totale impact van € 1,2 miljoen (voordelig) op het saldo van baten en lasten. Deze controleverschillen zijn gecorrigeerd. De belangrijkste oorzaak van de initiële controleverschillen betreffen de onterecht gevormde voorzieningen toegelicht in paragraaf 4.7.

Wij concluderen dat de resterende niet-verwerkte controleverschillen zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel en hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt met betrekking tot de getrouwheid van de jaarrekening 2025.

2.2 Strekking controleverklaring (2)

Wij vinden de inschatting van het college v.w.b. het vermogen om risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar

In generieke zin kunnen gemeenten bij langdurige financiële tekorten een beroep doen op een extra uitkering uit het gemeentefonds. Gemeenten kunnen echter niet failliet gaan. Het gevolg hiervan is dat crediteuren en andere stakeholders nooit benadeeld kunnen worden door een faillissement.

Desalniettemin is de financiële positie vanuit het perspectief van raadsleden van belang en moet het college inzicht geven in hoeverre de gemeente in staat is om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder.

Met de invoering van de aangepaste Nederlandse Standaard 700 dienen accountants voor gemeenten in hun controleverklaringen bij jaarrekeningen naast fraude te rapporteren over de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie. Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het college over de gehanteerde uitgangspunten om de normale bedrijfsvoering voort te kunnen zetten.

Voor een nadere uiteenzetting van onze controleaanpak ten aanzien van de veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie verwijzen wij naar onze controleverklaring 2025.

2.2 Strekking controleverklaring (3)

De besprekingen met het management en onze controlewerkzaamheden hebben geen indicaties voor materiële fraude opgeleverd.

De besprekingen met het management en onze controlewerkzaamheden hebben geen indicaties voor materiële fraude opgeleverd

Bij de planning van de jaarrekeningcontrole houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie of een risico omtrent het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties met verschillende personen binnen de organisatie. Daarnaast nemen wij kennis van de door u opgenomen toelichtingen in de jaarstukken, zie hiervoor tevens paragraaf 4.6. Het voorkomen en mitigeren van frauderisico's is primair de verantwoordelijkheid van het college. Daarom hebben wij op diverse momenten met u en uw auditcommissie over dit onderwerp van gedachten gewisseld. Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen indicaties voor materiële fraude opgeleverd.

Wij hebben vastgesteld en gerapporteerd in onze managementletter dat in 2025 goede stappen zijn gezet op het gebied van fraude- en corruptierisicobeheersing, maar dat er vooral op het gebied van corruptie en ondermijning nog stappen zijn te zetten. Evenwel is het van belang om dit onderwerp regelmatig onder de aandacht te brengen en te houden, met als doel de gehele organisatie bewust te laten zijn van fraude- en corruptierisico's. Naast directe schade kan immers ook belangrijke reputatieschade optreden. Dit blijkt ook uit het in april 2025 gepubliceerde rekenkameronderzoek inzake de aanpak van ondermijning in de gemeente Midden-Drenthe genaamd "Tussen licht en donker".

Het rekenkameronderzoek concludeert dat de gemeente Midden-Drenthe onvoldoende grip heeft op ondermijning. Hoewel risico's worden herkend en de gemeente is aangesloten bij de Drentse Aanpak Ondermijning, ontbreekt het aan samenhangende sturing, actuele beleidskaders en een concreet uitvoeringsplan. Hierdoor is de aanpak momenteel niet doelmatig en niet doeltreffend, waardoor ondermijning zich kan blijven ontwikkelen buiten bestuurlijk zicht.

In onze controle hebben wij specifiek aandacht besteed aan de veronderstelling dat er bij de opbrengstverantwoording frauderisico's bestaan. Wij hebben in onze controleverklaring melding gemaakt van de belangrijkste frauderisico's en hoe wij deze hebben geadresseerd.

Tijdens de controle van boekjaar 2025 betroffen dat de volgende risico's:

- ▶ Het risico van management override of internal controls; dit is het ook op grond van de controlestandaarden te onderkennen risico dat het management buiten de getroffen interne beheersingsmaatregelen om invloed zou kunnen of willen uitoefenen op de in de jaarrekening gepresenteerde uitkomsten.

Voor een nadere uiteenzetting van onze controleaanpak ten aanzien van de frauderisico's verwijzen wij naar onze controleverklaring 2025. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor materiële fraude(risico's) of vermoedens van materiële fraude(risico's).

3. Resultaat & financiële positie

3.1 Begroting versus realisatie

3.2 Weerstandsvermogen en ratio's

3.3 Ons beeld van uw financiële positie

3.1 Begroting versus realisatie (1)

Het resultaat 2025 wijkt ongeveer 3,8% af van de totale begrote lasten (na wijziging). Op basis van onze ervaringsnorm bij decentrale overheden is een afwijking van 2-3% inherent aan een complex begrotingsproces.

Realisatie vs. gewijzigde begroting

Het resultaat 2025 van gemeente Midden-Drenthe is € 4,8 miljoen beter in vergelijking met de begroting na wijzigingen. Percentueel wijken de werkelijke cijfers 3,8% af ten opzichte van de begroting na wijzigingen (als percentage van de totale begrote lasten). Op basis van onze ervaringsnorm bij decentrale overheden is een afwijking van 2-3% inherent aan een complex begrotingsproces. De gerealiseerde afwijking is groot. In onderstaand overzicht is het resultaat per programma in het kort weergegeven:

OVERZICHT REALISATIE PER PROGRAMMA 2025 *1000 €			
Programma	Realisatie	Begroting na wijziging	Verschil
0 - Bestuur en ondersteuning	3.699	2.953	-/- 747
1 - Veiligheid	3.245	3.267	22
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat	6.421	24.515	18.094
3 - Economie	-/- 667	-/- 764	-/- 96
4 - Onderwijs	2.971	4.159	1.188
5 - Sport, cultuur en recreatie	6.694	8.191	1.497
6 - Sociaal domein	36.569	38.018	1.450
7 - Volksgezondheid en milieu	3.287	3.738	450
8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.046	3.348	1.302
Algemene dekkingsmiddelen	-/- 85.200	-/- 86.054	-/- 854
Overhead, onvoorzien en vennootschapsbelasting	18.955	17.330	-/- 1.625
Saldo van baten en lasten	-/- 2.025	18.726	20.752
Mutaties reserves	-/- 2.726	-/- 18.726	-/- 16.001
RESULTAAT	-/- 4.751	0	4.751

Op vrijwel alle programma's is sprake van afwijkingen tussen begrote baten en lasten en de daadwerkelijke baten en lasten. Verreweg de grootste afwijking is zichtbaar in programma 2 - Verkeer, vervoer en waterstaat. Dit komt door de vrijval van de voorziening groot onderhoud wegen en bruggen, waarbij dit effect ook zichtbaar is in de mutaties reserves. In de concept jaarrekening was hiertoe een voorziening opgenomen, echter bestond hiervoor geen grond op basis van het BBV alsook was hierbij ook geen sprake van een onderliggend Raadsbesluit om een voorziening te vormen. Deze gelden zijn derhalve vrijgevallen ten gunste van de reeds bestaande bestemmingsreserve kapitaallasten wegen en bruggen. Zie voor een verder toelichting hieromtrent ook hoofdstuk 4.8.

Daarnaast zijn ook diverse incidentele baten ontstaan die geleid hebben tot een afwijking. Vanaf pagina 231 tot en met 251 van de jaarstukken is gedetailleerd een verklaring opgesteld voor de afwijkingen. Wij zien ook verschillen toegelicht met een meer structureel karakter, daarin zien wij de mogelijkheid om het voorspellend vermogen van uw gemeente te verbeteren.

Wij hebben op de volgende bladzijde opgenomen hoe het voorspellende vermogen kan worden vergroot.

Het resultaat van € 2,0 miljoen over 2025 is € 20,8 miljoen beter dan het verwachte resultaat vanuit de begroting na wijzigingen (excl. mutatie reserves)

Wij vinden het naast de analyse op de ontwikkeling van het resultaat van toegevoegde waarde om de ontwikkeling van het saldo van baten en lasten te analyseren, dus exclusief de reservemutaties. Het saldo van baten en lasten bepaalt immers de 'winst' (of 'verlies') van het betreffende jaar. Het eigen vermogen stijgt (of daalt) met de omvang van het saldo van baten en lasten.

3.1 Begroting versus realisatie (2)

Voorspellend vermogen van de begroting van gemeente Midden-Drenthe kan worden vergroot door verbeterde monitoring en een aantal andere aandachtspunten.

Voorspellend vermogen van de begroting van gemeente Midden-Drenthe kan worden vergroot door verbeterde monitoring en een aantal andere aandachtspunten

Bij een gemeente is de scheiding van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden (dualisme) kenmerkend. Deze governance verhoudingen vormen de basis voor de P&C-cyclus van een gemeente en is daarmee vanzelfsprekend ook een belangrijk proces binnen gemeente Midden-Drenthe. Wij zien dat de afwijkingen tussen primitieve begroting, geactualiseerde begroting en de jaarrekening 2025 relatief omvangrijk en talrijk zijn, het aantal begrotingswijzigingen in het jaar omvangrijk is en dat het voorspellend vermogen van de (primitieve) begroting van gemeente Midden-Drenthe daarmee relatief beperkt is, hoewel een deel van de verschillen niet te voorkomen is. In voorgaande rapportages hebben wij hier reeds uitgebreid over gerapporteerd, zie hiervoor ook onze managementletter 2025 en accountantsverslag 2024. Hierbij hebben wij het volgende geadviseerd:

Hierbij hebben wij het volgende reeds geadviseerd:

- ▶ Een procesbeschrijving voor de totstandkoming van de programmabegroting en voortgangsrapportage opstellen.
- ▶ De controles of (diepgaande) analyses van de programmabegroting, de voortgangsrapportage en begrotingswijzigingen door zowel de afdeling financiën als de concerncontroller en het MT zichtbaar te maken.
- ▶ De afdeling financiën gestructureerd en gecentraliseerd tussentijdse monitoring uit te laten voeren op de voortgang van budgetten (realisatie versus begroting).
- ▶ Analyses opstellen waaruit blijkt voor welke baten en lasten de voorspelbaarheid beperkt is en hoe dit verbeterd kan worden ('backtesting'). Ook raden wij aan tussentijds balansposten te analyseren.

Een realistische begroting vraagt om een goede onderbouwing. Een goede onderbouwing zorgt voor transparantie, betrouwbaarheid en uitlegbaarheid van de cijfers. Aanknopingspunten hiervoor zijn:

- ▶ Het formuleren van beleidsuitgangspunten en doelstellingen;
- ▶ Voldoende aandacht voor risicoanalyse en beschrijven van onzekerheden;
- ▶ Transparantie in aannames achter de begrotingsonderdelen;
- ▶ Inzicht in wat wel en juist niet in de begroting is verwerkt;
- ▶ Aandacht voor uitvoerbaarheid van taken;
- ▶ Gebruik maken van actuele beheerplannen en investeringsprogramma's; en
- ▶ Uniform begrotingsproces, maar een methode per taakveld voor maatwerk.

De gemeenteraad van gemeente Midden-Drenthe kan het college in dit kader in de financiële verordening (meer concrete) kaders meegeven. Graag gaan wij met het college en auditcommissie in gesprek over de invulling van de balans tussen de kaderstellende en controlerende rol van de raad en de uitvoerende rol van het college.

3.2 Weerstandsvermogen en ratio's

Onze rol in relatie tot het weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden geschetst van de financiële positie van gemeente Midden-Drenthe. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling van) uw financiële positie. Hieronder vindt u een andere toelichting op de ratio's van uw gemeente.

Weerstandsvermogen van gemeente Midden-Drenthe is uitstekend

In de paragraaf weerstandsvermogen heeft het college een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit. De gemeente heeft een weerstandscapaciteit van € 20 miljoen tegenover een ingeschat risicobedrag van € 6,7 miljoen. Dit betekent dat de gemeente voldoende buffer heeft om tegenvallers op te vangen. Volgens de landelijke normen is het weerstandsvermogen dan ook uitstekend. Hierbij is nog geen rekening gehouden met vrij inzetbare reserves, die in noodgevallen ook gebruikt kunnen worden.

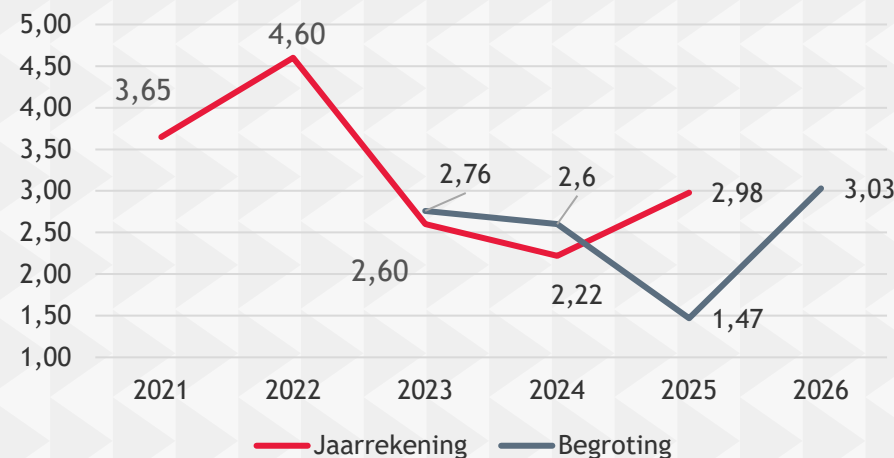
Solvabiliteit

De solvabiliteit bedraagt 36,1%. Dit betekent dat de gemeente in voldoende mate in staat is om op lange termijn aan haar verplichtingen te voldoen. De score is volgens de normen gezond, maar ligt wel iets onder het landelijk gemiddelde.

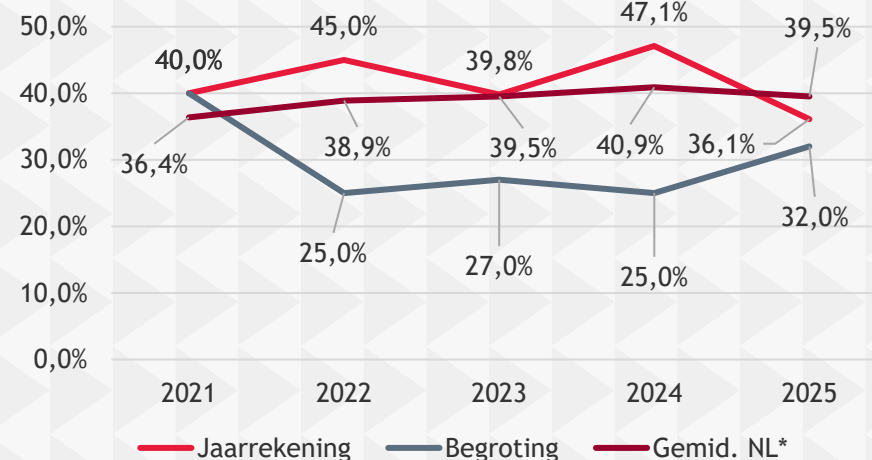
Overige ratio's

De financiële kengetallen laten een positief beeld zien. De netto schuldquote is laag en lager dan begroot, wat wijst op beperkte schulddruk. Ook de ratio grondexploitatie is zeer laag, wat betekent dat de risico's vanuit grondposities beperkt zijn.

RATIO WEERSTANDSVERMOGEN

SOLVABILITEITSRATIO

3.3 Ons beeld van uw financiële positie

Zonder verdere maatregelen zal het eigen vermogen van gemeente Midden-Drenthe ultimo 2029 per saldo afgenomen zijn met circa € 8,7 miljoen

Inleiding

Schijn bedriegt: positieve cijfers verhullen structurele uitdagingen. Dat is de titel van ons benchmarkonderzoek gemeenten dat wij in januari 2026 hebben uitgebracht over de financiële positie van gemeenten. Wij concluderen hierin dat de meeste gemeenten over 2024 een positief resultaat hadden (per saldo € 2,0 miljard) terwijl voor de komende vijf jaren grote tekorten worden verwacht (over vijf jaar totaal voor alle gemeenten € 2,0 miljard). Dit is voornamelijk het gevolg van de gewijzigde financieringssystematiek vanuit het Rijk, wat leidt tot een zogenoemd ‘Ravijn’. Ook bij gemeente Midden-Drenthe zien wij dit terug. Volgens de begroting 2026 wordt tot en met 2029 cumulatief een negatief resultaat (vóór mutaties reserves) behaald van € 8,7 miljoen. In de grafiek hiernaast zijn de negatieve resultaten per jaar inzichtelijk gemaakt. Gemeente Midden-Drenthe is momenteel bezig met besparingsvoorstellen welke tot uitwerking zullen komen in de kadernota 2027.

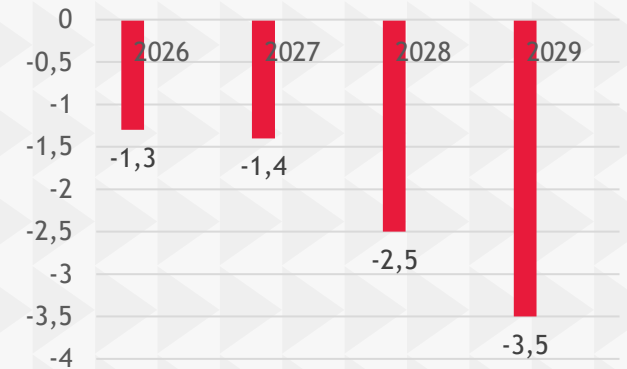
Advies

Dit betekent dat per saldo het eigen vermogen naar verwachting afneemt met € 8,7 miljoen. Dit is circa 15% van het totale eigen vermogen en 62% van de algemene reserve ultimo 2025 van gemeente Midden-Drenthe. Hoewel de gemeente op korte termijn nog voldoende buffer heeft om deze tekorten op te vangen, constateren wij dat de meerjarenbegroting nog niet structureel sluitend is. Daarbij wordt in de huidige begroting reeds een beroep gedaan op het beschikbare surplus om de tekorten te dekken. Tegelijkertijd zien wij dat de gemeente een programma heeft ingericht om tot ombuigingen en besparingen te komen. Voor 2026 is circa € 920.000 aan besparingen voorzien. Voor de jaren 2027 en verder moeten deze maatregelen nog verder worden geconcretiseerd. Dit vraagt om tijdige en duidelijke keuzes om te voorkomen dat de financiële positie op termijn onder druk komt te staan.

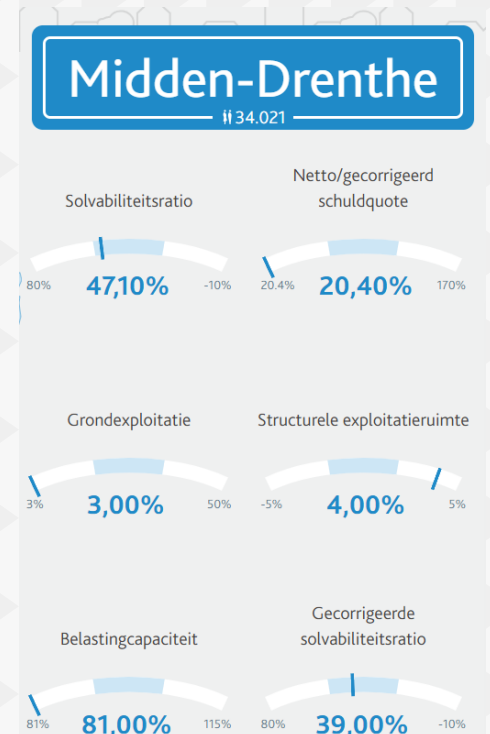
Uw score in onze landelijke benchmarkrapportage

Vanuit hun taak als financieel toezichthouder hebben de twaalf provincies een gemeenschappelijk financieel toezichtkader opgesteld. In dit GTK 2020 zijn signaleringswaarden opgenomen voor de financiële kengetallen zoals opgenomen in het jaarverslag van de gemeente. Wij hebben deze signaleringswaarden als basis gebruikt voor het bepalen van uw score en dus financiële positie. Indien uw gemeente voor de komende jaren (2025 tot en met 2029) per saldo een negatief resultaat begroot (en inteert op het eigen vermogen), beïnvloedt dit de score. Een uitwerking van deze systematiek beschrijven wij in onze [benchmarkrapportage](#).

BEGROOT RESULTAAT VOOR MUTATIE RESERVES (IN MILJOENEN €)

BDO - Benchmarkrapport 2026 (cijfers 2024)

4. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

4.1 Proces jaarrekeningcontrole

4.2 Aandachtspunten 2026

4.3 Programma ‘Sociaal domein’

4.4 Rechtmatigheidsverantwoording

4.5 Data-analyse

4.6 BBV, WNT en SiSa

4.7 Belangrijke schattingsposten

4.8 Voorzieningen uitgelicht

4.1 Proces jaarrekeningcontrole

In voorgaande jaren hebben wij herhaaldelijk aandacht besteed aan het complexe verloop van het jaarrekeningproces. Zeker vanaf 2024 is de ontwikkeling ingezet om de verantwoordelijkheden in de organisatie scherper te krijgen en hier naar te handelen, zowel voor de eerste en tweede lijn.

Personele wisselingen binnen het team financiën hebben druk gezet op zowel de doorlooptijd als de kwaliteit van het proces

Evenals voorgaand jaar, zoals beschreven in het accountantsverslag 2024, constateren wij dat personele wisselingen binnen het team financiën een belangrijke factor vormen, hetgeen druk zet op zowel de doorlooptijd als de kwaliteit van het proces. Wij hebben daarbij eerder aangegeven dat, gezien de aard van deze ontwikkelingen, structurele verbetering tijd vraagt en niet binnen één jaar volledig gerealiseerd kan worden.

Ten opzichte van vorig jaar zien wij positieve ontwikkelingen. De initiële aanlevering van stukken verliep dit jaar duidelijk beter en leek in eerste instantie toereikend. Ook zijn stappen gezet binnen de formatie van team financiën welke is uitgebreid en waarmee de basis van het team in omvang sterker is dan vorig jaar, hetgeen perspectief biedt voor verdere verbetering van het jaarrekeningproces.

Tegelijkertijd constateren wij dat de recente personele wisselingen nog steeds impact hebben op het proces. Het team bevindt zich in een relatief nieuwe samenstelling, waardoor kennisopbouw en verdere structurering van werkzaamheden nog in ontwikkeling zijn.

Over het algemeen was de oplevering tijdig en van voldoende kwaliteit, echter op enkele onderdelen was sprake van vertraging in de oplevering en/of was de kwaliteit van de oplevering onder verwachting

Het gevolg hiervan is dat het jaarrekeningproces wederom intensief was en minder efficiënt en dit heeft geleid tot een hogere tijdsbesteding dan gepland. Dit komt met name voort vanuit de volgende zaken:

- ▶ In de initiële versie van de jaarrekening ontbraken nog diverse essentiële onderdelen, waaronder enkele programmateksten, toelichtingen op meerdere taakvelden (afval, milieubeheer en begraven), diverse verplichte paragrafen (weerstandsvermogen, financiering, bedrijfsvoering - inclusief rechtmatigheidsverantwoording en fraude - en verbonden partijen), onderdelen van de balans (waaronder waarderingsgrondslagen, de rechtmatigheidsverantwoording, niet uit de balans blijvende verplichtingen en gebeurtenissen na balansdatum), evenals de bijlagen incidentele baten en lasten en SiSa. Een volledige variant van de jaarstukken was voor ons pas ter beschikking na onze geplande controleweken.
- ▶ De jaarrekening diende nog afgerond te worden qua opmaak en cijfermatige controles. Er was nog sprake van diverse financiële boekingen welke nog verricht dienden te worden. In overleg waren deze nog niet verwerkt na het ontvangen van de concept jaarrekening om de aansluiting tussen de financiële administratie en de jaarstukken te behouden, echter zorgde dit wel voor afwijkingen ten opzichte van diverse onderliggende specificaties.
- ▶ De initiële aanlevering van de SiSa-bijlage, gericht op de rechtmatige besteding van de door het Rijk verstrekte specifieke uitkeringen, was zowel kwalitatief als qua volledigheid onder verwachting, hetgeen heeft geleid tot aanvullende controlewerkzaamheden en een verlenging van de doorlooptijd.

Overkoepelend merken wij op dat vastgehouden wordt aan hoe processen in het verleden werden opgepakt. Wij adviseren dan ook om zaken vanuit een nulpunt te beredeneren en op te pakken. Wij zien dat uw ambtelijke organisatie dit heeft opgepakt voor boekjaar 2025 en begrijpen dat dit tijd kost. Wij blijven met de organisatie in gesprek over wat nodig is om blijvend belangrijke stappen te maken hierin en niet alleen het jaarrekeningproces efficiënter te maken, maar ook het zelfcontrolerend vermogen van de gemeente te versterken. Wij helpen de organisatie daar graag verder mee.

Wij zien ondertussen wel positieve ontwikkelingen en deze hebben mede gezorgd voor een wederom prettige samenwerking. Wij hebben er vertrouwen in dat een verdere verbeteringslag haalbaar is.

4.2 Aandachtspunten 2026 (1)

Inleiding

Naar aanleiding van onze controle van de jaarrekening 2025 hebben wij een aantal bevindingen en aanbevelingen over het afgelopen boekjaar weergegeven. Daarnaast willen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, de volgende van aandachtspunten voor het komende jaar benoemen.

Onderhoud kapitaalgoederen

Voor de voorziening groot onderhoud van wegen en bruggen alsook van gemeentelijke gebouwen ontbreken nog financiële meerjaren-uitvoeringsplannen. Hierdoor is de onderbouwing van de hoogte en de mutaties van deze voorzieningen nog niet volledig uitgewerkt waardoor er geen gedegen grondslag bestaat op grond van het BBV om hiervoor een voorziening te vormen. De voorzieningen zijn daarom vrij gevallen en worden tijdelijk gepresenteerd als een reserve. Voor de voorziening groot onderhoud wegen en bruggen geldt dat hiervoor reeds een bestemmingsreserve bestond waar de vrijval nu naar terug is gedraaid. Echter, geldt dit ook voor het groot onderhoud van de gemeentelijke gebouwen waarvoor voorgaand jaar de voorgenomen voorziening is vrijgevallen. Het aanhouden van een bestemmingsreserve voor groot onderhoud is echter enkel een tijdelijke oplossing, dit is structureel niet toegestaan. Het is daarom van belang om een financiële onderbouwing op te stellen voor het groot onderhoud zodat hiervoor egalisatievoorzieningen gevormd kunnen worden. Dit aandachtspunt is nader toegelicht in paragraaf 4.8.

Toezihtsbrief provincie

De actualiteit van beheerplannen voor het onderhoud van kapitaalgoederen is ook als herhaald aandachtspunt meegegeven vanuit de toezichtsbrief van de provincie. Diverse beheerplannen zijn ouder dan vijf jaar. Deze zijn hiermee niet actueel en vormen geen betrouwbare basis voor de raming van de onderhoudslasten in de begroting. Hierdoor bestaat het risico dat onderhoudsbudgetten niet aansluiten op de werkelijke behoefte.

Wij benadrukken derhalve het belang van het actualiseren van de gemeentelijke onderhoudsplannen voor kapitaalgoederen.

Naast de actualiteit van de beheersplannen kapitaalgoederen, geeft de provincie nog diverse andere aandachtspunten mee richting de begroting 2026. Dit betreffen de inzet surplus algemene reserve, de financiële kengetallen en de kostendekkendheid van de leges.

Gemeente Midden-Drenthe maakt jaarlijks, ook in 2025, gebruik van het vrij aanwendbare surplus ter dekking van structurele lasten. Wij hebben vastgesteld dat voor 2025 de inzet hiervan voldoet aan de gestelde voorwaarden. Wel willen wij dit meegeven als aandachtspunt voor toekomstige jaren, zeker in het kader van de afname van het eigen vermogen om de tekorten in de komende jaren te dekken. Zie hiervoor ook paragraaf 3.3.

Voor de financiële kengetallen en kostendekkendheid van de leges hebben wij voor de jaarrekening 2025 vastgesteld dat is voldaan aan de vereisten vanuit het BBV.

Controleprotocol

Normaliter wordt door de raad ons opgedragen om bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van een vastgestelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie zoals vastgesteld in een controleprotocol. Voor 2025 is echter geen sprake van een geüpdatet controleprotocol. Wij hanteren derhalve de goedkeuringstoleranties zoals voorgeschreven door BADO. Wij adviseren dan ook voor het komende boekjaar een nieuw controleprotocol te formaliseren. Per heden is het controleprotocol in 2026 recent geüpdatet.

De nota weerstandsvermogen en risicobeheersing dateert uit 2013 en verdient prioriteit om geüpdatet te worden.

4.2 Aandachtspunten 2026 (2)

Evaluatie van incidentele en begrotingssubsidies

Wij benoemen dit aandachtspunt voor 2026 vanwege mogelijke rechtmatigheidsrisico's bij subsidies, gebaseerd op de recente rechtspraak van de Raad van State en de toelichting van de commissie BBV.

Begrotingssubsidies zijn slechts toegestaan indien op basis van objectieve en toetsbare criteria vaststaat dat feitelijk slechts één serieuze gegadigde bestaat. In dat geval dient het voornemen tot subsidieverlening tijdig openbaar te worden gemaakt en gemotiveerd te worden waarom de betreffende partij als enige geschikt wordt aangemerkt.

Incidentele subsidies mogen uitsluitend in uitzonderlijke situaties worden verstrekt. Indien activiteiten voorzienbaar waren, langer in voorbereiding zijn geweest of passen binnen bestaand beleid, is geen sprake van een incidenteel karakter en kan deze subsidievorm niet worden toegepast.

Naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State met betrekking tot de begrotingssubsidies zijn alle gesubsidieerde instellingen door de gemeente geïnformeerd over de uitspraak en zijn, met uitzondering van stichting welzijnswerk Midden-Drenthe, alle begrotingssubsidies stopgezet. Intussen is gestart met de voorbereiding voor een nieuwe subsidieverordening en werkwijze, die recht doet aan de uitspraak van de RvS. Het college heeft deze verordening onlangs naar de gemeenteraad gezonden voor besluitvorming. Na vaststelling van deze nieuwe verordening door de gemeenteraad, zullen subsidieverzoeken conform deze verordening worden behandeld. Huidige gesubsidieerde instellingen kunnen binnen het nieuwe kader ook een verzoek indienen voor 2027.

4.3 Programma ‘Sociaal domein’

De totale lasten in het programma 'Sociaal domein' bedragen over 2025 € 54,3 miljoen. Hiervan is € 938.000 als onzeker aangemerkt.

De lasten van gemeente Midden-Drenthe in het programma ‘Sociaal domein’ bedragen over 2025 circa € 54,3 miljoen. In hoofdlijnen zijn deze lasten als volgt opgebouwd:

Programma sociaal domein			
#	Onderdeel	2025	2024
1	Samenkracht en burgerparticipatie	10.279	8.842
2	WMO	12.651	10.981
3	Jeugdzorg	15.972	13.996
4	Participatiewet - inkomensregelingen	11.441	11.728
5	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	2.292	3.577
6	Begeleide participatie en arbeidsparticipatie	1.635	1.595
TOTAAL		54.270	50.719

Jeugdzorg Zin

De productieomvang van Jeugdzorg ZIN bij zorginstellingen bedraagt circa € 13,1 miljoen voor gemeente Midden-Drenthe. Met betrekking tot de lasten inzake jeugdhulp vraagt gemeente Midden-Drenthe per zorginstelling een verklaring. Uit onze controle blijkt dat van een aantal zorginstellingen nog niet voldoende controle-informatie is ontvangen, waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht.

Tevens is van een aantal zorginstellingen geen controleverklaring ontvangen, waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Met inachtneming van de interne beheersing bij gemeente Midden-Drenthe ramen wij het bedrag van de resterende onzekerheid in totaliteit op € 309.000 (2024: € 726.000).

Wmo Zin

De productieomvang van Wmo ZIN bij zorginstellingen bedraagt in 2025 circa € 9,9 miljoen. De toekenning van voorzieningen in het kader van Wmo ZIN vindt plaats vanuit gemeente Midden-Drenthe. De gemeente heeft daarom zelf inzicht in de cliënten en de gemaakte afspraken. Conform de Jeugdzorg is bij WMO ZIN ook sprake van een aantal zorginstellingen waarvan geen controleverklaring is ontvangen. Met inachtneming van de interne beheersing bij uw gemeente ramen wij het bedrag van deze resterende onzekerheid op € 490.000 (2024: € 486.000).

PGB

De processen van PGB Jeugdzorg en WMO lopen op een aantal onderdelen verschillend, waardoor voor Jeugdzorg en WMO niet dezelfde zekerheid wordt verkregen. De onzekerheid voor PGB voor WMO is onder onze rapportagetolerantie. De onzekerheid van PGB voor Jeugd bedraagt € 147.000 (2024: onder rapportagetolerantie). Daarbij concluderen wij dat de formele fouten zoals geconstateerd door de accountant van de SVB acceptabel zijn en geen impact hebben op het oordeel over de jaarrekening 2025 van gemeente Midden-Drenthe.

4.3 Programma ‘Sociaal domein’

Grip op de onzekerheden blijft complex

De onzekerheden in de lasten Wmo en Jeugdzorg ten aanzien van de prestatielevering van de zorg zijn voor de gemeente Midden-Drenthe nog steeds aanzienlijk. Voor 2025 is voor een bedrag van € 938.000 (2024: € 1,3 miljoen) aan onzekerheden aangemerkt. Vanaf 2025 is de grens voor de verplichte accountantscontrole op de productieverantwoording (Wmo/Jeugdwet) verhoogd van € 125.000 naar € 200.000. Hierdoor is de stroom van productieverantwoordingen zonder controleverklaring verder toegenomen.

Gedurende het boekjaar hebben wij met de gemeente gesproken over de gevolgen van deze verhoging en de noodzaak om aanvullende maatregelen te treffen ter beperking van onzekerheden binnen het sociaal domein. Wij constateren dat de opvolging hiervan gedurende het jaar beperkt is geweest en dat verdere uitwerking veelal eerst tijdens de jaarrekeningcontrole heeft plaatsgevonden. Positief is dat de totale onzekerheden zijn afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar, mede door aanvullende werkzaamheden zoals belondes om de prestatielevering te verifiëren. De vastlegging van deze werkzaamheden is echter nog beperkt, waardoor de onderbouwing niet in alle gevallen reproduceerbaar is.

De gemeente maakt binnen het sociaal domein gebruik van de NMD-samenwerking (Jeugd en Wmo), waarbij toezicht, kwaliteitsbewaking en aspecten van rechtmatigheid op regionaal niveau zijn georganiseerd. Deze samenwerking levert een belangrijke bijdrage aan de beheersing van risico's rondom zowel de rechtmatigheid als de feitelijke prestatielevering van zorg. Tegelijkertijd constateren wij dat de gemeente voor de onderbouwing van prestatielevering en rechtmatigheid in belangrijke mate steunt op deze samenwerking, terwijl de verantwoordelijkheid voor een toereikende onderbouwing van de lasten in de jaarrekening primair bij de gemeente zelf blijft.

Aandacht voor beheersing van de onzekerheid

In dat kader is het van belang dat de gemeente de eigen controle- en verantwoordingsinformatie verder versterkt, zodat zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid van de Wmo- en Jeugdzorglasten ook zelfstandig en aantoonbaar wordt geborgd. Dit geldt temeer nu de huidige samenwerkingsstructuur binnen de NMD per 1 januari 2027 wordt beëindigd en de gemeente daarmee meer zelfstandig invulling zal moeten geven aan de inkoop, beheersing en verantwoording van deze zorgstromen.

Wij concluderen dat de gemeente Midden-Drenthe op dit moment voor een groot deel voldoende grip heeft op de lasten inzake Wmo en Jeugdzorg, waardoor de resterende onzekerheid ten aanzien van de prestatielevering binnen onze oordeelsvorming beperkt blijft ten opzichte van de materialiteit. De verdere toename van de grens voor controleverklaringen (tot € 300.000 vanaf 2026) brengt echter met zich mee dat het aandeel niet-gecontroleerde productieverantwoordingen naar verwachting verder zal groeien. Dit onderstreept het belang van het tijdig versterken van de eigen beheersmaatregelen, monitoring en vastlegging.

Wij blijven hierover graag met de organisatie in gesprek, zodat gezamenlijk kan worden bepaald welke maatregelen passend en uitvoerbaar zijn om de onzekerheden verder te beperken en de toekomstige situatie, zonder NMD-samenwerking in de huidige vorm, beheerst in te richten.

4.4 Rechtmatigheidsverantwoording (1)

In de rechtmatigheidsverantwoording is voor een bedrag van € 4.666.000 aan onrechtmatigheden opgenomen (2024: € 6.739.000 miljoen).

Wijzigingen wet- en regelgeving

Naar aanleiding van de wijzigingen in het BBV is vanaf boekjaar 2025 het maximum van de door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens gewijzigd naar 2% (was 3%). De omvangsbasis van de verantwoordingsgrens is gewijzigd naar de totale lasten, exclusief de toevoegingen aan de reserves. In september 2025 is de kadernota rechtmatigheid geactualiseerd. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- De verantwoordingsgrens valt vanaf 2025 binnen de bandbreedte van 0% tot 2% van de totale lasten van de gemeente. Dit was tot en met 2024 binnen de bandbreedte van 0% tot 3%.
- Het percentage voor de verantwoordingsgrens geldt vanaf 2025 voor de rechtmatigheidsfouten en onduidelijkheden samen. Tot en met 2024 gold het percentage van de verantwoordingsgrens afzonderlijk voor rechtmatigheidsfouten en voor onduidelijkheden.
- Vanaf 2025 geldt dat de omvangsbasis voor het percentage van de verantwoordingsgrens de lasten van de gemeente exclusief toevoegingen aan de reserves is. Tot en met 2024 was dit inclusief toevoegingen aan de reserves.

Strekking van de rechtmatigheidsverantwoording van gemeente Midden-Drenthe

De raad van gemeente Midden-Drenthe heeft de verantwoordingsgrens bepaald op 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves en de verantwoordingsgrens is daarmee bepaald op € 2.471.040. In de rechtmatigheidsverantwoording stelt het college van gemeente Midden-Drenthe vast dat de omvang van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen € 4.666.000 bedraagt. Dit is hoger dan de daarvoor gestelde verantwoordingsgrens van € 2.471.040. Dit betekent dat wij een benadrukkingsparagraaf opnemen in onze verklaring. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het college van gemeente Midden-Drenthe een bedrag van € 1.435.000 acceptabel op basis van door de gemeenteraad vastgestelde afspraken. Een positieve ontwikkeling is dat de totale onrechtmatigheid met € 2,0 miljoen is gedaald ten opzichte van voorgaand jaar. De door het college gerapporteerde afwijkingen en onduidelijkheden kunnen als volgt worden samengevat:

BEVINDINGEN IN HET KADER VAN RECHTMATIGHEID			
Onrechtmatigheden	Acceptabel (in €)	Niet-acceptabel (in €)	Totaal afwijkingen en onduidelijkheden (in €)
Voorwaardencriterium	0	3.231.000	3.231.000
Begrotingscriterium	1.435.000	0	1.435.000
Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium	0	0	0
TOTAAL	1.435.000	3.231.000	4.666.000
Verantwoordingsgrens (2%)	2.471.040		
Rapportagegrens (5% van de verantwoordingsgrens)	123.552		

4.4 Rechtmatigheidsverantwoording (2)

Wij hebben vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording in uw jaarrekening een getrouw beeld geeft en dat gemeente Midden-Drenthe toereikende werkzaamheden heeft uitgevoerd om de in de rechtmatigheidsverantwoording genoemde onrechtmatigheden te onderbouwen.

Rechtmatigheidsverantwoording in uw jaarrekening geeft een getrouw beeld

Het is onze rol om de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening 2025 van gemeente Midden-Drenthe te controleren. Wij hebben vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording in uw jaarrekening een getrouw beeld geeft. Onze controle richt zich op het bepalen of de opsomming van de onrechtmatigheden door het college toereikend is onderbouwd. De rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening richt zich op een drietal criteria die wij hieronder nader hebben toegelicht. Voor de SiSa-bijlage heeft het college negen rechtmatigheidscriteria in acht genomen. Hierbij stellen wij vast of de rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld in overeenstemming met de afspraken die gemaakt zijn tussen de gemeenteraad en het college. Deze afspraken zijn vastgelegd in het normenkader van gemeente Midden-Drenthe, dat d.d. 5 maart 2026 door de gemeenteraad is vastgesteld, en de financiële verordening.

Bij de uitvoering van onze werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat de organisatie toereikende werkzaamheden heeft uitgevoerd om de opsomming van de onrechtmatigheden in de rechtmatigheidsverantwoording te onderbouwen.

De paragraaf bedrijfsvoering is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële afwijkingen

De paragraaf bedrijfsvoering is onderdeel van het jaarverslag. Wij hebben deze paragraaf gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of deze paragraaf materiële afwijkingen bevat. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Op grond van onze werkzaamheden zijn wij van mening dat de paragraaf bedrijfsvoering verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat.

Gemeente Midden-Drenthe heeft ten aanzien van de onrechtmatigheden binnen het voorwaarden criterium voortkomend vanuit de individuele overeenkomsten binnen de Jeugdzorg beschreven welke maatregelen worden genomen om rechtmatigheidsfouten in de toekomst te voorkomen:

- ▶ Het vergroten van de invloed op de gecertificeerde instellingen;
- ▶ De afweging van het inzetten van niet-gecontracteerd aanbod zorgvuldig en eenduidig te maken;
- ▶ Bij de nieuwe contracteringfase (2026) uitbreiding van het zorgaanbod te realiseren.

Op basis van ons inzicht in het proces en interne beheersingsmaatregelen zijn de vervolgacties passend om dergelijke rechtmatigheidsfouten in de toekomst te voorkomen, maar vinden wij deze momenteel nog erg globaal geformuleerd. Wij adviseren dan ook om concrete acties te plannen om de onrechtmatigheden te minimaliseren.

Ten aanzien van de onrechtmatigheden binnen het voorwaarden criterium toeziend op onrechtmatige inkopen bij diverse crediteuren geeft de paragraaf bedrijfsvoering informatie over de individuele overeenkomsten (circa € 2,0 miljoen). De overige onrechtmatigheid van (circa € 1,2 miljoen) is niet van informatie voorzien. Daarbij is geen toelichting opgenomen wat de achtergrond van deze onrechtmatigheden betreft en welke maatregelen worden genomen om deze bevindingen in de toekomst te voorkomen.

4.4 Rechtmatigheidsverantwoording (3)

Wij zien dat gemeente Midden-Drenthe (stap voor stap) actief bezig is om aanbestedingsonrechtmatigheden te voorkomen. De komende periode zijn acties noodzakelijk.

Voorwaardencriterium

Het college toetst bij de uitvoering van haar controlewerkzaamheden of bij de uitvoering van financiële beheershandelingen binnen de geldende wet- en regelgeving is gehandeld. De relevante wet- en regelgeving is tussen het college en de raad afgestemd door middel van het normenkader. Het voorwaardencriterium is met name relevant bij de processen: subsidieverstrekingen, participatiewet en aanbestedingen. Indien is vast komen te staan dat de gemeente niet aan het voorwaardencriterium heeft voldaan is sprake van een onrechtmatigheid.

Europese aanbestedingen

In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording 2025 heeft het college de juiste toepassing van de Europese aanbestedingsrichtlijnen gecontroleerd aan de hand van een zogenaamde spend-analyse. In onze managementletter hebben wij gerapporteerd over de interne beheersing ten aanzien van de EU-aanbestedingsregels. In het proces wordt de naleving van de inkoop- en aanbestedingsregels niet afgedwongen, hierdoor kan niet worden gesteund op interne beheersmaatregelen.

Over 2025 blijkt uit de spendanalyse een totaal aan onrechtmatigheden van € 3.231.000. Deze afwijking is als volgt opgebouwd:

(x €1.000)	BEDRAG
Afwijkingen vanuit 2024 die doorlopen in 2025	2.801.000
Nieuwe afwijkingen met ingang van 2025	430.000
TOTAAL	3.231.000

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de onrechtmatigheid vergelijkbaar is met voorgaand jaar. Het grootste deel van de afwijkingen komen voort vanuit de toekenning van individuele voorzieningen via het samenwerkingsverband NMD. Naar verwachting zullen veel van deze afwijkingen met de komende contracteringen in 2026 opgelost worden.

4.4 Rechtmatigheidsverantwoording (4)

Het totaal aan overschrijdingen op lasten in 2024 ten opzichte van de laatst geautoriseerde begrotingswijziging bedraagt € 1.435.000. Ten opzichte van voorgaand jaar is sprake van een daling van € 1,0 miljoen.

Begrotingscriterium

Het begrotingscriterium richt zich op het budgetrecht van de raad. Overschrijdingen van de lasten en overschrijdingen van investeringsbudgetten (kredieten) zijn op basis van de Gemeentewet onrechtmatig. Het totaal, te weten € 1,4 miljoen (2024: 2,4 miljoen), van de begrotingsonrechtmatigheden van gemeente Midden-Drenthe heeft de verantwoordingsgrens niet individueel overschreden.

Overschrijdingen van baten en/of onderschrijdingen van lasten en baten en investeringsbudgetten (kredieten) zijn op zichzelf niet onrechtmatig. Deze zijn echter wel onrechtmatig als deze niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld. Het college en de raad hebben door middel van de financiële verordening afspraken gemaakt over wanneer overschrijdingen van baten en/of onderschrijdingen van lasten en baten en investeringsbudgetten (kredieten) in een begrotingswijziging aan de raad voorgelegd moeten worden. Het college van gemeente Midden-Drenthe heeft de overschrijdingen van baten en/of onderschrijdingen van lasten en baten en investeringsbudgetten (kredieten) niet tijdig aan de raad voorgelegd waardoor een begrotingsonrechtmatigheid van € 424.000 in de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen is.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Als laatste dient het college een uitspraak te doen over de naleving van bepalingen die in wet- en regelgeving zijn opgenomen met betrekking tot misbruik en oneigenlijk gebruik. Hiervoor stelt het college vast welke verplichte handhaving noodzakelijk is en welke maatregelen binnen de gemeente genomen zijn om dit te kunnen uitvoeren. Tevens stelt het college vast of de getroffen maatregelen werken. Indien geconstateerd wordt dat beleid niet bestaat of niet wordt nageleefd dan wordt dit toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Alleen daadwerkelijke afwijkingen als gevolg van misbruik worden opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering. Er is geen sprake geweest van bevindingen in het kader van misbruik en oneigenlijk gebruik in 2025.

4.5 Data-analyse (1)

Autorisatie inkoopfacturen

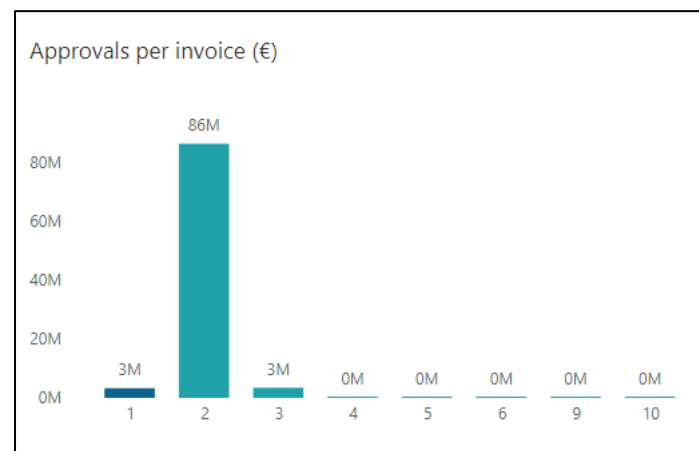
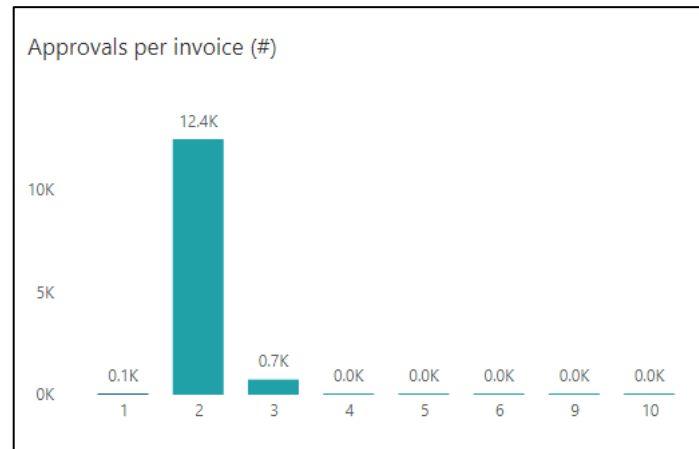
De gemeente verwerkt haar inkoopfacturen volledig digitaal. In dit proces is ingebouwd dat facturen boven een bepaald bedrag altijd door twee personen worden gecontroleerd (vier-ogenprincipe), waaronder een zogenoemde prestatieverklaarder. Deze controle is belangrijk, omdat hiermee wordt vastgesteld dat de geleverde prestatie daadwerkelijk heeft plaatsgevonden voordat betaling plaatsvindt.

Met behulp van de data-analyse is gecontroleerd of deze maatregel gedurende het jaar goed heeft gewerkt. Uit onze analyse blijkt dat dit vrijwel volledig het geval is. Voor u als raad betekent dit dat wij hebben vastgesteld dat de gemeente in de praktijk goed borgt dat betalingen alleen plaatsvinden voor daadwerkelijk geleverde prestaties.

Voor een deel van de inkoopfacturen geldt dat deze – op basis van eerste waarneming – niet door twee medewerkers zijn geautoriseerd. Dit gaat om een totaalbedrag van € 3,3 miljoen. Betreffende inkoopfacturen zijn integraal beoordeeld en voorzien van een verklaring, hieruit volgen géén bevindingen.

Verreweg het grootste deel van de facturen is, conform het reguliere proces, door twee medewerkers geautoriseerd. Dit gaat om een totaalbedrag van € 86,3 miljoen.

Daarnaast is er nog een populatie waarbij sprake is van meer autorisaties dan regulier verwacht. Voor 741 facturen met een totale omvang van € 3,5 miljoen is sprake van drie autorisatieslagen, en voor 62 facturen met een totale omvang van € 933.000 is sprake van 4 of meer autorisatieslagen.

4.5 Data-analyse (2)

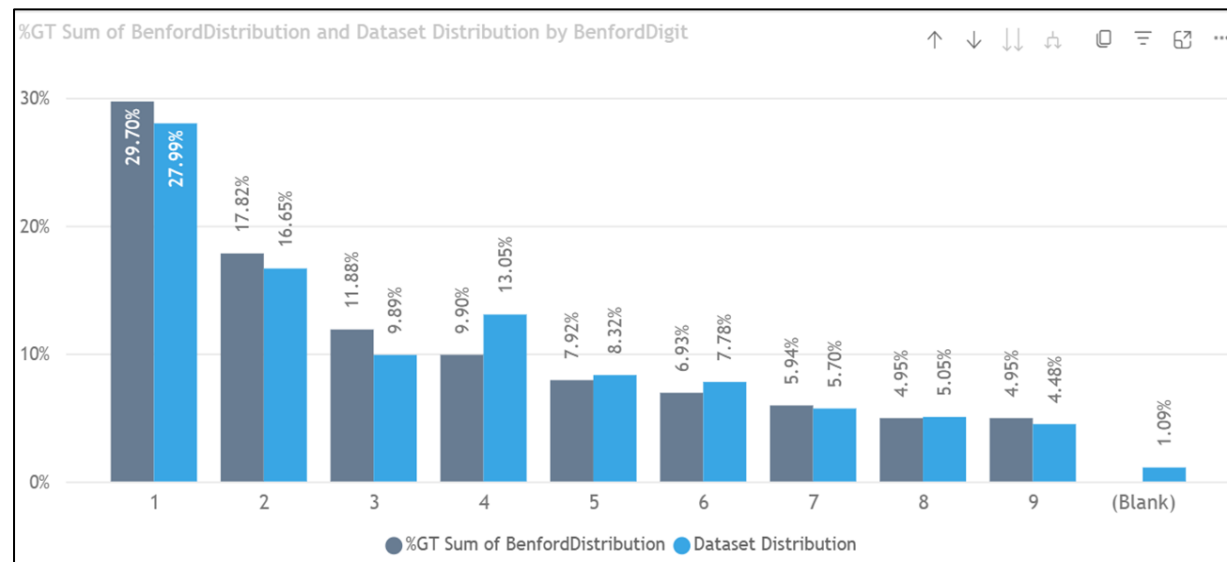
Banktransacties

Data-analyse op uitgevoerde betalingen

Wij hebben alle banktransacties geanalyseerd met het oog op mogelijke fraude-indicatoren, zoals afwijkende rekeningnummers, ongebruikelijke betaalmomenten of transacties naar risicolanden. Op basis van onze werkzaamheden zijn geen aanwijzingen gevonden voor dergelijke risico's. Daarmee krijgen wij voldoende zekerheid dat de beheersing op dit punt goed functioneert en dat betalingen rechtmatig en zorgvuldig plaatsvinden.

Uit de analyse van de banktransacties blijkt dat:

- ▶ alle batchbetalingen zijn geautoriseerd, inclusief de salarisbatchbetalingen;
- ▶ sprake is van 20 verschillende crediteuren met eenzelfde bankrekeningnummer, maar dat deze allemaal verklaarbaar zijn;
- ▶ sprake is van 8 crediteuren met meerdere bankrekeningnummers, maar dat deze allemaal verklaarbaar zijn;
- ▶ sprake is van 9 weekendtransacties voor een totaalbedrag van € 1.779 en hiermee geen risico bestaat op een materiële fraude;
- ▶ De transacties in lijn liggen met Benford's Law Distribution. Dit is een statistisch fenomeen dat beschrijft hoe de eerste cijfers van getallen in veel datasets optreden. Er is een uitschieter zichtbaar in 4, echter is dit consistent met voorgaande jaren en daarmee geen aanleiding voor nader onderzoek.

9 transacties
in het weekend
voor een
totaalbedrag van
€ 1.779

20 verschillende
crediteuren met
eenzelfde IBAN

8 crediteuren
hebben meerdere
IBAN

Geen transacties
met landen met
een verhoogd
corruptierisico

4.6 BBV, WNT en SiSa (1)

Gemeente Midden-Drenthe leeft de wettelijke verslagleggingsregels (BBV) na, wel hebben wij enkele aanbevelingen waarmee de informatiewaarde van het jaarverslag vergroot kan worden.

Gemeente Midden-Drenthe leeft de wettelijke verslagleggingsregels (BBV) na.

Wij hebben vastgesteld dat gemeente Midden-Drenthe de wettelijke verslagleggingsregels (BBV) heeft nageleefd. Wij hebben vastgesteld, op grond van de verkregen informatie in onze controle, dat de jaarrekening en het jaarverslag verenigbaar zijn en voldoen aan de eisen in de BBV voor de vorm en inhoud van het jaarverslag.

Wel hebben wij enkele aanbevelingen waarmee de informatiewaarde van het jaarverslag vergroot kan worden

Het jaarverslag biedt veel informatie over de realisatie ten opzichte van de uitgangspunten van het beleid. In de basis is de kwaliteit van het jaarverslag voldoende. Onderstaand hebben wij wel enkele observaties om de informatiewaarde van het jaarverslag te vergroten, deze zijn in lijn met voorgaand jaar:

- ▶ In het jaarverslag is een samenvattend overzicht opgenomen per programma met de realisatie. Daarnaast worden er tabellen gepresenteerd met de inhoudelijke en financiële realisatie van activiteiten. Dit geeft op een gestructureerde wijze een goed beeld van de realisatie. Gericht kan de lezer dan meer de diepte in voor een nadere toelichting.
- ▶ In de programma's zijn indicatoren opgenomen met de realisatie daarvan. Een stuk reflectie op de indicatoren, eventueel afgezet tegen een norm, zou meer informatie opleveren. Nu blijkt niet duidelijk of de realisatie conform de verwachting is en in hoeverre daarmee de juiste beweging is ingezet.
- ▶ De paragraaf verbonden partijen geeft beperkt inzicht in de risico's. Hierbij rest de vraag wat de belangrijkste risico's zijn, zowel financieel als inhoudelijk. Nu is er met name ingegaan op achtergrond en belangen, maar blijft de beschrijving en de impact van de risico's beperkt.

De paragraaf 'Bedrijfsvoering' geeft te weinig inzicht in frauderisico's en -gevallen

In onze controleverklaring rapporteren wij over de risico-inschatting, onze verrichte werkzaamheden en materiële bevindingen ten aanzien van fraude. Wij hebben aandacht besteed aan de toelichtingen die gemeente Midden-Drenthe heeft opgenomen in de paragraaf 'Bedrijfsvoering'. Wij zien dat de toelichting inzake fraude nu alleen ingaat op de verrichte acties, maar minder op de risico's, de beheersingsmaatregelen en in hoeverre er fraudegevallen zijn geweest. Hiermee biedt dit te weinig inzicht.

De paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' geeft beknopt inzicht in het vermogen om risico's uit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen

Naast het onderwerp fraude hebben wij in onze controleverklaring gerapporteerd over het vermogen van gemeente Midden-Drenthe om risico's uit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Gemeente Midden-Drenthe heeft in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' een beschrijving van de risico's en de totstandkoming en omvang van het weerstandsvermogen opgenomen. Wij vinden het inzicht vanuit deze paragraaf beknopt en adviseren om jaarlijks de opgenomen risico's te hereiken. Daarbij hebben wij geconstateerd dat de 'Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing' van de gemeente stamt uit 2015. Deze is hiermee sterk verouderd en wij adviseren dan ook om het beleid te updaten.

4.6 BBV, WNT en SiSa (2)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT) wordt nageleefd. Bij de controle van de specifieke uitkeringen die in de SiSa-bijlage 2025 worden verantwoord zijn geen fouten en onzekerheden geconstateerd.

Naleving van de (publicatieverplichtingen) WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing. Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechte in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2025 niet meer bedragen dan € 246.000 per jaar. De externe accountant is belast met de controle op de naleving van de WNT door de instelling. Overschrijding van de bezoldigingsnorm wordt aangemerkt als een onverschuldigde betaling, die door de topfunctionaris terugbetaald moet worden aan de instelling. Gebeurt dit niet, dan is BDO als accountant wettelijk verplicht om bij het ministerie melding te doen van deze onverschuldigde betaling. Wij hebben tevens een meldingsplicht indien u geen of onjuiste gegevens heeft gepubliceerd in de jaarrekening. Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2025 van gemeente Midden-Drenthe niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2025 van gemeente Midden-Drenthe voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening 2025 genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachting accountantscontrole SiSa 2025. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden (zie ook bijlage 5.1.).

In bijlage 1 van de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2025 wordt ingegaan op de Wet Inburgering 2021. Vanaf 1 januari 2022 is het nieuwe inburgeringsstelsel ingegaan waarin de Wet Inburgering 2021 wordt uitgevoerd door gemeenten en verantwoord in de SiSa-bijlage 2025. Uit onze werkzaamheden ten aanzien van de bestedingen 2025 en opvolging IB signalen uit eerdere jaren volgen geen controleverschillen en/of onzekerheden. In opzet zijn voldoende maatregelen opgenomen om het M&O-risico te mitigeren welke zijn uitgevoerd conform het in 2025 vastgestelde M&O-beleid. Wel merken wij op, in overeenstemming met onze managementletter, dat het specifieke M&O-beleid met betrekking tot de Wet Inburgering nog niet adequaat en toereikend is.

4.7 Belangrijke schattingsposten

Inleiding

Inherent aan het opmaken van een jaarrekening, is dat het college en directie schattingen moet maken. Bepaalde schattingen kennen een (additionele) schattingsonzekerheid en zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en doordat zij een hoge mate van schattingsonzekerheid vertonen. Een goed inzicht in de jaarrekening vereist kennis van deze posten. Als onderdeel van de controle hebben wij de oordeelsvormingen en besluiten van het college en het management bij het maken van de schattingen beoordeeld op indicaties voor mogelijke tendenties. Voor de materiële schattingsposten van gemeente Midden-Drenthe, zoals de materiële vaste activa, uitzettingen, grondexploitaties en (overige) voorzieningen hebben wij vastgesteld dat de schattingen goed te volgen zijn en zien wij geen specifieke tendentie (conservatief of optimistisch).

Grondexploitaties

De grootste balanspost met betrekking tot onderhanden projecten betreft de voorraden (grondexploitaties). Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, stikstofproblematiek, bouwvrijstelling, fluctuatie verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd. De parameters planning, programmering en prijs zijn tijdens de jaarrekeningcontrole besproken met uw medewerkers. Tijdens deze gesprekken zijn de uitgangspunten getoetst. De grondexploitaties zijn met deze uitgangspunten per 31 december 2025 geactualiseerd. Tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijk een (aanvullende) verliesmutatie moet worden getroffen.

Ultimo 2025 is de boekwaarde van de grondexploitaties beperkt met een omvang van € 627.000. Dit betreft het saldo van een waardering van € 892.000 en een verliesvoorziening van -/- € 265.000. De nog te realiseren opbrengsten zitten met name in de exploitaties Lievingerveld en de in 2025 opgestarte exploitatie Nieuw Balinge Fase 2.

Voorziening voor pensioenaanspraken van politieke ambtsdragers

Met de invoering van het nieuwe pensioenstelsel is besloten dat de APPA-pensioenaanspraken van politieke ambtsdragers in ABP per 1 januari 2028 worden overgedragen. Dat betekent dat per die datum de APPA-voorzieningen toereikend moeten zijn. Een algemeen aandachtspunt betreft het opnemen van het partnerpensioen in deze APPA-voorziening. Het ministerie van Binnenlandse zaken heeft een onderzoek gedaan of de huidige pensioenvoorzieningen toereikend zijn voor de overdracht per 1 januari 2028. De gemeenten die hieraan mee hebben gewerkt, hebben een individuele brief ontvangen waarin verschillende bedragen worden genoemd, zoals het benodigd vermogen per 1 januari 2025. Voor de voorziening ultimo 2025 dient deze stand geüpdatet te worden naar de uitgangspunten per jaareinde, conform de stellige uitspraak van het BBV.

Hoewel de gehanteerde uitgangspunten en parameters voor de bepaling van de APPA-voorziening in opzet toereikend waren, hebben wij vastgesteld dat de voorziening niet consequent op basis van deze uitgangspunten is bepaald, waardoor de voorziening ultimo verslagjaar te laag is opgenomen. Dit resulteert in een ongecorrigeerd controleverschil van € 466.000.

4.8 Voorzieningen uitgelicht (1)

Voorzieningen groot onderhoud wegen en bruggen

De gemeente heeft in haar concept-jaarrekening ultimo 2025 voor € 13,5 miljoen een onderhoudsvoorziening voor wegen en bruggen ter egalisering van kosten verantwoord in de jaarrekening. Hiertoe is origineel een raadsbesluit genomen bij de begroting 2025. Echter, in zowel de jaarrekening 2024 als de begroting 2026 staat dit gepresenteerd als een bestemmingsreserve ter dekking van de kapitaallasten wegen en bruggen.

Het opstellen van de onderhoudsplannen, en de doorvertaling daarvan naar de onderhoudsvoorzieningen, is een bewerkelijk proces. De onderhoudsvoorzieningen zijn een belangrijke schattingspost in de jaarrekening, waarbij een gedegen totstandkoming van groot belang is.

Concreet bedoelen wij hiermee:

- ▶ De voorziening dient door de organisatie getoetst te worden aan de definities en vereisten zoals gesteld in het BBV. Voldoen de opgenomen componenten in de voorziening aan de gestelde voorwaarden BBV voor groot onderhoud?
- ▶ De voorziening dient gedegen onderbouwd te worden met onderliggende onderhoudsplannen, welke periodiek herzien dienen te worden. De onderhoudsplannen dienen per component te zijn opgebouwd. Belangrijk hierbij is dat de componenten ook daadwerkelijk tot uitvoering worden gebracht en hiervoor in de voorziening voldoende saldo aanwezig, zodat de de voorziening aansluit op de daadwerkelijke kosten/uitvoering.

Voor gemeente Midden-Drenthe is de voorziening groot onderhoud wegen en bruggen gebaseerd op een actueel beheerplan (Beheerplan Onderhoud Wegen 2026 t/m 2030). Tegelijkertijd constateren wij dat nog geen sprake is van een vastgesteld meerjarenonderhoudsplan (MJOP) waarin de onderhoudslasten per component en per jaar concreet zijn uitgewerkt en financieel onderbouwd. Hierdoor ontbreekt een toereikende basis om vast te stellen dat de omvang van de voorziening aansluit op de daadwerkelijk te verwachten onderhoudsuitgaven.

Daarnaast merken wij op dat:

- ▶ de structurele jaarlijkse actualisatie van de onderhoudsopgave en een kritische toets daarop nog niet is geborgd;

- ▶ geen sprake is van (zichtbare) periodieke backtesting om de aansluiting tussen raming en realisatie te toetsen en waar nodig bij te stellen;
- ▶ de huidige onderhoudsvoorziening voor wegen en bruggen, mede gelet op het ontbreken van een toereikende onderbouwing en formele besluitvorming, niet voldoet aan de vereisten van het BBV.

Wij merken tevens op dat in de jaarrekening 2024 en de begroting 2026 de middelen voor onderhoud als bestemmingsreserve zijn gepositioneerd. De huidige verwerking als voorziening sluit hier niet op aan en dient daarom te worden teruggebracht naar deze situatie. Daarnaast merken wij op dat het aanhouden van een bestemmingsreserve voor groot onderhoud is enkel een tijdelijke oplossing is, dit is structureel niet toegestaan.

Advies

Wij adviseren het college en de ambtelijke organisatie om de volgende stappen te zetten:

- ▶ Stel een volledig MJOP op en laat dit vaststellen, waarin onderhoud per component en per jaar is uitgewerkt en financieel onderbouwd.
- ▶ Werk dit MJOP verder uit tot een concreet uitvoeringsgericht onderhoudsprogramma, inclusief fasering en kasstromen. Maak hierin ook een weloverwogen keuze over hoeveel jaren dit plan gaat.
- ▶ Voor dit jaar is er nog sprake van een bestemmingsreserve voor wegen en bruggen (in lijn met eerdere besluitvorming), totdat aan de BBV-vereisten voor een voorziening wordt voldaan.
- ▶ Richt een structureel proces in voor jaarlijkse actualisatie van de onderhoudsplannen en voer periodiek backtesting uit.
- ▶ Leg aannames, ramingen en keuzes expliciet vast, zodat de onderbouwing transparant en controleerbaar is.

Wij adviseren om uiterlijk bij de Begroting 2027 te beschikken over een uitgewerkt en financieel onderbouwd onderhoudsprogramma. Op dat moment kan de voorziening voor groot onderhoud weer op een juiste wijze worden gevormd. Dit draagt bij aan een betere voorspelbaarheid van de begroting en een getrouwe weergave van de onderhoudsverplichtingen.

4.8 Voorzieningen uitgelicht (2)

De grondslag om een voorziening voor ICT-projecten te vormen ontbreekt

Voorziening ICT-projecten

In de jaarrekening 2024 heeft de gemeente een bestemmingsreserve voor ICT-projecten gevormd van € 1,06 miljoen. Dit bedrag is bedoeld om toekomstige ICT-uitgaven te financieren, zoals investeringen en verbeteringen van systemen. In 2025 heeft de gemeenteraad besloten om hiervoor een voorziening te vormen. Volgens de regels van het BBV mag dit echter alleen als er al vóór de balansdatum een duidelijke verplichting bestaat en de kosten betrouwbaar zijn in te schatten.

Uit onze controle blijkt dat hier niet aan wordt voldaan. De geplande ICT-uitgaven zijn vooral gericht op de toekomst en er is geen concrete verplichting die al bestaat op balansdatum. Daarom mag hiervoor geen voorziening worden gevormd. Dit betekent dat de initieel verantwoorde voorziening vrijvalt via de exploitatie, wat direct effect heeft op het resultaat van het boekjaar. Deze correctie is reeds verwerkt in de jaarrekening. Het is niet toegestaan om een voorziening rechtstreeks om te zetten in een reserve; dit moet altijd via het resultaat lopen.

Zolang er geen goede onderbouwing is, blijft een bestemmingsreserve de juiste manier om deze middelen te verwerken. Als de gemeente in de toekomst toch een voorziening wil vormen, is een goede onderbouwing nodig. Daarbij horen:

- ▶ een duidelijke verplichting (bijvoorbeeld vastgelegd in contracten of wetgeving);
- ▶ een betrouwbare inschatting van de kosten;
- ▶ een concreet meerjarenplan met planning en bedragen.

Tot slot adviseren wij om in de nota reserves en voorzieningen duidelijker uit te werken wanneer sprake is van een voorziening en wanneer van een reserve. Dit helpt om fouten in de toekomst te voorkomen.

5. Bijlagen

5.1 Bevindingen SiSa-bijlage

5.1 Bevindingen SiSa-bijlage

Inleiding

Bij de jaarrekening wordt als bijlage de SiSa-verantwoording toegevoegd. Gemeente Midden-Drenthe heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage getoetst. In onderstaande tabel zijn de te rapporteren bevindingen opgenomen:

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2025 in het kader van SiSa worden verantwoord.

STREKKING CONTROLEVERKLARING 2025	
Strekking controleverklaring getrouwheid (jaarrekening)	Goedkeurend
Strekking controleverklaring rechtmatigheid (SiSa-bijlage)	Goedkeurend

Per regeling zijn geen financiële fouten of onzekerheden geconstateerd en daarom is niets ingevuld.

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Fout		
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Onzekerheid		
C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Fout		
C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Onzekerheid		
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Fout		
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Onzekerheid		
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Fout		
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Onzekerheid		
D23	Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen	Fout		
D23	Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen	Onzekerheid		

5.1 Bevindingen SiSa-bijlage

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
DRE12C	Subsidieregeling Herstructurering Ruimtelijke Kwaliteit 2021 PLUS	Fout		
DRE12C	Subsidieregeling Herstructurering Ruimtelijke Kwaliteit 2021 PLUS	Onzekerheid		
DRE12C	Subsidieregeling Veilig en Bereikbaar Drenthe 2022-2025	Fout		
DRE13C	Subsidieregeling Veilig en Bereikbaar Drenthe 2022-2025	Onzekerheid		
DRE13C	Subsidieregeling Veilig en Bereikbaar Drenthe 2022-2025	Fout		
DRE2C	Uitvoeringsregeling BDU verkeer en vervoer (Drenthe)	Onzekerheid		
DRE2C	Uitvoeringsregeling BDU verkeer en vervoer (Drenthe)	Fout		
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Fout		
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Onzekerheid		
E81	Regeling specifieke uitkering OV-ambassadeurprojecten 2022	Fout		
E81	Regeling specifieke uitkering OV-ambassadeurprojecten 2022	Onzekerheid		
E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Fout		
E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Onzekerheid		

5.1 Bevindingen SiSa-bijlage

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
E120	Regeling specifieke uitkering verkeersveiligheidsmaatregelen 2025-2030	Fout		
E120	Regeling specifieke uitkering verkeersveiligheidsmaatregelen 2025-2030	Onzekerheid		
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2025	Fout		
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2025	Fout		
G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2025	Fout		
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2024	Fout		

5.1 Bevindingen SiSa-bijlage

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2025	Fout		
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2025	Fout		
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2025	Fout		
G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2025	Onzekerheid		

5.1 Bevindingen SiSa-bijlage

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2025	Fout		
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2025	Fout		
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
G4	Tozo 2_gemeentedeel 2025	Fout		
G4	Tozo 2_gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
G4	Tozo 3_gemeentedeel 2025	Fout		
G4	Tozo 3_gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
G4	Tozo 4_gemeentedeel 2025	Fout		
G4	Tozo 4_gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
G4	Tozo 5_gemeentedeel 2025	Fout		
G4	Tozo 5_gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2025	Fout		
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2025	Fout		

5.1 Bevindingen SiSa-bijlage

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
G10	Wet inburgering_ gemeentedeel 2025	Fout		
G10	Wet inburgering_ gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_ gemeentedeel 2025	Fout		
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2025	Fout		
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
G13	Besteding/baten onderwijsroute_ gemeentedeel 2025	Fout		
G13	Besteding/baten onderwijsroute_ gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
G13	Bestedingen/baten overige voorzieningen_ gemeentedeel 2025	Fout		
G13	Bestedingen/baten overige voorzieningen_ gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport 2024-2025	Fout		
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport 2024-2025	Onzekerheid		

5.1 Bevindingen SiSa-bijlage

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	Fout		
H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	Onzekerheid		
H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Fout		
H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Onzekerheid		
H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026	Fout		
H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026	Onzekerheid		
J17	Realisatiestimulans	Fout		
J17	Realisatiestimulans	Onzekerheid		
J55	Aanpak energiearmoede	Fout		
J55	Aanpak energiearmoede	Onzekerheid		
J56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen	Fout		
J56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen	Onzekerheid		
J94	Regeling specifieke uitkering verduurzaming slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma	Fout		
J94	Regeling specifieke uitkering verduurzaming slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma	Onzekerheid		

5.1 Bevindingen SiSa-bijlage

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
J105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls	Fout		
J105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls	Onzekerheid		
J209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	Fout		
J209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	Onzekerheid		
K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Fout		
K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Onzekerheid		
M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Fout		
M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Onzekerheid		

Een andere kijk
op waarde

